שלא היה בו הכל למיתה · שהיה רחבו יותר מעמקו: **אי** בהכלה מיתה · הרבה הוא תימה דנהי דמיעט הכלה מכל מקום אם לא דהרחיב לא היה טופל: **השותפין** שנגרו הגלה זה מזה אסורים ליכנס בחצר · בגדרים (דף מו:) מפרש בין יש בה דין חלוקה ובין אין בה דין חלוקה אסורים ואע"פ שאין יכול למחות ליכנס כשאין בו דין חלוקה מ"מ יכול לאסור עליו מידי דהוי המשכיר בית לחבירו שיכול המשכיר להקדיש כדאיתא במסכת ערכין בפ' האומר משקלי (דף כא: ושם) אע"פ שאין יכול למחות ביד השוכר שלא ליכנס וא"ת ומ"ש מב"ח דאתי ושקיל אפי' הקדיש שדהו אלא משום דר' אבהו מוסיף דינר שלא יאמר כו' (שם דף כג:) וי"ל דשאני ב"ח דגוף הקרקע יולא מתחת יד המקדיש אבל גבי שוכר לעולם אין גוף הקרקע יולא מתחת יד המשכיר: **זה** ליכנס בתוך שלו · השתא משמע דדריסת הרגל אסור במודר הגאה ואפילו ר"א בן יעקב לא שרי אלא שותפין משום דבשלו ליכנס אבל בלא שותפים מודה דאסור דקפדי אדריסת רגל כדמשמע בסוף חזקת הבתים (ב"ב דף מז: ושם*) וקשה דבפ"ק דמגילה (דף ח: ושם*) תנן אין בין המודר הגאה מחבירו למודר ממנו מאכל אלא דריסת רגל וכליס שאין עושין בהן אוכל נפש ופריך בגמרא דריסת הרגל הא לא קפדי ומאי קפריך הא משמע הכא דקפדי ומפרש ר"ת דהכי פריך התם דע"כ בדריסת הרגל דלא קפדי כמו בבקעה מיירי דאי בהיא דקפדי כגון בחצר א"כ אפי' מודר הימנו מאכל יהא אסור כיון דקפדי א"כ כיולא בו משכירין והגיא בגדרים בפ' אין בין המודר (דף נג:) וכל דבר שאין עושה בו אוכל נפש מקום שמשכירין כיולא בו אסור וכיון דלא קפדי אמאי אסור והוא הדין דהוה מני (ה) למימר כליס הא לא קפדי: כיון

[1] לימא הא רבי הא רבנן? אמר רב זביד הא והא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן "אחרון חייב" אלא היכא דלא עבד קמא שיעור מיתה אבל היכא דעבד קמא שיעור מיתה אפילו רבנן מודו דכולן חייבין, והא סייד וכייד דקא עבד קמא שיעור מיתה וקתני "אחרון חייב"! אמרי התם שלא היה בו הבל למיתה ובא אחר והוסיף בה הבל למיתה איכא דאמרי אמר רב זביד הא והא רבי הך דקתני "כולן חייבין" שפיר הא דקתני "אחרון חייב" כגון שלא היה בו הבל לא למיתה ולא לנזקין ובא אחר והוסיף בו הבל בין למיתה בין לנזקין. אמר רבא "הניח אבן ע"פ הבור והשלימה לעשרה באמה למחלוקת רבי ורבנן, פשיטא? מהו דתימא למטה הוא דהבלא דידיה קא קטיל ליה אבל למעלה דלא הבלא דידיה קא קטיל אימא לא קמ"ל. בעא רבא טם[1] טפת וסילק אבניו מהו: מי אמרינן מאי דעבד שקליה או דלמא נסתלקו מעשה ראשון וקמה ליה כוליה ברשותיה? תיקו: אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל בר מרתא בור שמונה ומהן שבע טפחים מים חייב מ"ט כל טפח דמיא כתרי דיבשה דמי איבעיא להו בור תשעה ומהן טפח אחד מים מהו מי אמרינן כיון דלא נפישי מיא לית ביה הבלא או דלמא כיון דעמיק טפי אית ביה הבלא. בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים מהו: מי אמרינן כיון דנפישי מים טפי אית ביה הבלא או דלמא כיון דלא עמקא לית ביה הבלא? תיקו: בעא מיניה רב שיזבי מרבה: הרחיבה מהו? א"ל הרי מיעט הבלא א"ל אדרבה הרי קירב הזיקא אלא אמר רב אשי ריחזי אמן יאי בהבלא מיית הרי מיעט הבלא, אי בחבטה מיית הרי קירב הזיקא איכא דאמרי אמר רב אשי ריחזי אמן יאי מההיא גיסא נפל הרי קירב הזיקא ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלא: איתמר בור שעומקה כרחבה רבה ורב יוסף דאמרי *תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני אמר לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה וחד אמר לעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה: *עבר עליו הראשון ולא כסהו: וראשון מאימת מיפטר? רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני חד אמר משמניחו משתמש וחד אמר משימסור לו דליו בתנאי המדלה מים מן הבור ובא חבירו ואמר לו "הנח לי ואני אדלה מים" כיון שהניחו משתמש פטור רבי אליעזר בן יעקב אומר משימסור לו דליו במאי קמיפלגי: רבי אליעזר בן יעקב סבר יש ברירה האי מדידיה קא ממלא והאי מדידיה קא ממלא ורבנן סברי אין ברירה אמר רבינא ואזדו לטעמייהו דתנן השותפין שנגרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר ר"א בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו במאי קמיפלגי ר"א בן יעקב סבר יש ברירה האי לדנפשיה עייל והאי לדנפשיה עייל ורבנן סברי אין ברירה/א"ר אלעזר המוכר בור להבירו כיון שמסר לו דליו קנה, היכי דמי: אי בכספא ליקני בכספא, אי בחזקה ליקני בחזקה? לעולם בחזקה ובעי למימר ליה "לך חזק וקני" וכיון שמסר לו דליו כמאן דאמר ליה "לך חזקוקני" דמי, א"ר יהושע בן לוי המוכר בית לחבירו כיון

לעולם בחזקה · לבד מסירת דליו בעי לאחזוקי ביה ומיהו להכי מהני מסירה דאי בחזקה לחודה בעי למימר ליה לך חזק וקני כו': משכוכית

נח א ב ג מיי' פי"ב מהלכות מזקי ממון הלכה יב סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סימן תי סעיף טו:

נט ד מיי' שם הל' יא וגרסתו להיפך כמו שכתוב בש"ס שלפנינו ועיין במ"מ טוש"ע שם סעיף יא:

ס ה מיי' שם עור ש"ע שם סעיף יב:

סא ו ז מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף עז ועיין בהגה"מ:

סב ח מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף יז ועיין בהגה"מ:

סג ט מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף כה:

סד י מיי' פ"ז מהלכות גזלה הלכה ד סמג לאוין רמב טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף ג:

סה כ ל מ נ מיי' פ"ל מהלכות מכירה הלכה ע סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנב סעיף ב:

[ד"ה רגילא]

[ד"ה דריסת]

מהגה

◇ ב' לשונות בר' נחמן ביאור ר"ה מקורות בטוש"ע ולדראיה אחת בגיר אחת- הא ראיה: I רבנן II רבי

נוסח/מהגה

△ פרטי הלכות שונות הקשורות לזה

מהגה

△ סדרה של שיעורים שונים בעומק הור והמים שבתוכו

מהגה

◇ ב' לשונות בתשובת ר"אשי

מהגה

▽ ב' מחלוקת תנאים אי אמרינן יש ברירה

נוסח/מהגה

△ ג' דוגמאות של מכירה (בית, בית, שדה) ש"ש וקנינם הגמ' דנה בכל אי מתי בעינן קנין מה

[נסרא"ש ליתא מלת תרוייהו]

עיין בספר ת"ת

ביאור לפי: נדריס מה: ב"ב נז:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה זה וכו' וה"ה דה"מ למיפרך כליס:

לימא הא · דקתני מייבין רבי היא דאמר לעיל גבי חופר בור תשעה הואיל ועבד בו שיעור נזקין דהוי שותף בנזקין והכא דעבדי קמאי שיעור מיתה הוו כולס שותפין בתשלומי מיתה: **והא** · דקתני אחרון חייב ולאשון פטור: **רבנן** · דדייקי לים אחד ולא שנים: **אפילו רבנן מודו** · דכי כתיב מיעוטא לחופר בור ט' בתיב דליכא לחיובים מן "והמת יהיה לו" הכא מסקנא דמילתא מן "והמת יהיה לו" נפקא לן דהתם דעבד שיעור מיתה מחייב ומיהו כולה מילתא לא מצינו למילף מינה דעיקר קרא לכדרבא אתא: **שלא היה בה הבל למיתה** · שהיתה רחבה הרבה משי"ה פטור אף בנזקין כדאמרינן לים אחד ולא שנים דהוה ליה כחופר בור ט' ובא אחר והשלימה לעשרה: **הא והא רבי** · דאילו רבנן כי היכי דפטרי חופר ט' ממזקין פטרי נמי הכא לקמאי: **כגון שלא היה בו הבל לא למיתה ולא לנזקין** · הלכך לאשון פטור אף בנזקין - ואליבא דר"ל דאמר להבלו ולא לחבטו ואליבא דרבי אלעזר לשמוי שלא היה בו הבל אפי' לנזקין דאילו היה בו הבל לנזקין הוי לאשון שותף לנזקין ולשמעון דאמר אף על החבטה חייבה תורה מוקי לה במלא ספוגות בקרקעותיו דאין כאן חבט: **כאן למחלוקת רבי ורבנן** · לרבנן אחרון חייב בין לנזקין בין למיתה לרבי אחר אחרון למיתה אחר שניהן לנזקין: **פשיטא** · מה לי הוסיף למיתה מה לי הוסיף למעלה: **מהו דתימא** · בין לרבי בין לרבנן אחרון פטור דלאו הבלא דידיה קטליה: **עד עפר** · החופר בור ט' ואחר השלימו לעשרה וחזר אחרון וכסה ומילא עפר אותו טפח שהוסיף: **טס** · = סתם בלשון ארמי, [סתמוס] טמונין פלשתאי (בראשית כו): **מאי דעבד שקליה** · ולאשון חייב בנזקין: **קמה ליה כרשותיה** · והוה ליה השתא בור תשעה לאחרון וחייב מיהא בנזקין: **מיא** · מוסיף הבלא: **הרחיבה** · אחד חופר בור י' ובא חבירו והרחיב פיו: **הרי מיעט הבלא** · ותבא לו ברכה: **הרי קירב הזיקא** · שמיעט מקום מעמד רגליס ושמא לא היה הולך השור עד מקום פי הבור שבתחילה: **ולאשון מאימת מיפטר** · דמיעטון "על השני היתה השמירה" דפשיטא לן דהני "עבר" דקתני מתני' "שמתמש" קאמר דאי כדקתני מתני' שעברו עליו שניהן זה אחר זה אמאי לאשון פטור הרי גם הוא פשע: **דליו** · כשור הבור לכסותו שהראשון פתחו ודלה ובא שני ומלאו ומסר לו לאשון את כיסוי הבור: **והאי מדידיה קממלא** · ולא הוי ליה שני שואל על חלקו של לאשון שיהא כולו מוטל עליו לשומרו הלכך אם הזיק, שניהם חייבין, אבל מסר לו את הדלי נעשה זה שומר שקיבל עליו לכסותו: **נאנר** · של שניהן: **לאוך שלו** · כל היכא דעייל יכול לומר זה חלקי שאני בורר ומהני ליה ברירה: **ליקנייה בחזקה** · משמתמש בו שהרי קרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה: